

NICULESCU

Margaret K. Nydell

Ce știm
despre
arabi?

colecția frontiere

Ctim. Stim.

Margaret K. Nydell

Ce știm , despre arabi?

Traducere din limba engleză de
Diana Șipu

NICULESCU

© 2005 by Margaret K. Nydell

Titlul original: *Understanding Arabs: A Guide for Modern Times*

Această ediție a lucrării *Understanding Arabs: A Guide for Modern Times* a fost publicată pentru prima dată de Intercultural Press, Boston, Massachusetts, USA, 2005

Această traducere este publicată printr-un acord cu Intercultural Press Inc., o divizie a Editurii Nicholas Brealey

Pentru ediția în limba română:

© Editura NICULESCU, 2011

Adresa: Bd. Regiei 6D

060204 – București, România

Comenzi: (+40)21-312.97.82

Fax: (+40)21-312.97.83

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Coperta: *Carmen Lucaci*

ISBN 978-973-748-594-6

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Autorul se explică

Târziu, în dimineața zilei de 11 septembrie 2001, am plecat din campusul universitar Georgetown din Washington, D.C. și am traversat podul Key spre Virginia. Am observat multe clădiri evacuate, transportul public oprit și toate drumurile care duceau spre Pentagon – blocate. În sfârșit, am găsit un taxi. Șoferul m-a asigurat că mă va ajuta să ajung acasă în Cristal City, înconjurând zona Pentagonului și intrând mult în Virginia. A reușit excelent, strecurându-se pe unele străduțe cu locuințe elegante, până când am fost suficient de aproape să pot merge pe jos acasă. Ne-a trebuit pentru aceasta aproximativ o oră. Șoferul era pakistanez și, bineînțeles, musulman. Aproape că-i dăduseră lacrimile (eu deja plângeam fără să mă pot stăpâni). Nu a vrut să-mi ia niciun ban. Mi-a spus că așa va lucra toată ziua, ca pe o datorie în serviciul public. I-am dat totuși bani și i-am spus că, dacă nu-i vrea, poate să-i doneze instituției filantropice islamice Zakat.

Șocul evenimentelor din 11 septembrie i-a unit pe toți americanii, făcându-i să vadă clar – suntem o singură națiune. Sper ca această transparență să persiste și să ne ajute să înțelegem mai bine celelalte culturi. America este o parte a lumii. Noi, oamenii, suntem acum o familie. Toți facem parte din ea.

Atacurile teroriste de la World Trade Center și Pentagon din 11 septembrie i-a lăsat pe americani și pe milioane de oameni ai globului încremețiți, șocați și supărați. Cine ar fi putut comite o asemenea atrocitate? Când s-a împrăștiat fumul a fost identificat, ca prim autor, arabul saudit Osama Bin Laden, șeful rețelei Al-Qaeda,

până atunci necunoscut în ochii marelui public. Membrii și complicitățile săi sunt în majoritate arabi și în totalitate musulmani.*

Oamenii din întreaga lume s-au întrebat pentru ce? De ce Statele Unite? Ce ar fi putut motiva acest act? Ca întotdeauna mass-media, sub impulsul de a oferi răspunsuri instantanee, a venit cu o varietate de teorii, mai mult sau mai puțin valoroase. Unele dintre ele se bazează pe concepțiile greșite despre musulmani, cu deosebire:

- Religia și cultura lor au la bază conflictul – „teoria conflictului dintre civilizații”. Gruparea lui Bin Laden este caracterizată ca fiind reprezentativă pentru modul de gândire a majorității musulmanilor.
- Atacatorii (și alții care „urăsc America”) sunt invidioși pe modul de viață american. Ei vor să schimbe valorile americane și să distrugă libertățile.
- În special atacatorii de la 11 septembrie au fost motivați de perspectivele unei recompense în Paradis, deoarece pentru ei aceasta reprezenta Jihadul (așa numitul „război sfânt”) împotriva necredincioșilor.

Toate aceste explicații nu au niciun fundament, întrucât nu se potrivesc cu faptele. Se face confuzie între motivele acestui grup terorist și nemulțumirea dominantă din lumea islamică. Totuși, Al-Qaeda nu a apărut din senin: este o facțiune religioasă aberantă, care s-a născut în ambianța Orientului Mijlociu. Acest act terorist, deși cu rădăcini în abuzurile politice, a fost expresia violentă a mâniei organizației preocupată de propria siguranță.

* Al-Qaeda s-a născut dintr-o versiune puritană a Islamului, numită Wahhabism, oficială doar în Arabia Saudită. Wahhabismul este interpretarea Islamismului de către gruparea talibană. Această versiune a Islamului interzice, de exemplu, teatrele, bisericile și marcarea mormintelor. De asemenea, interzice cu desăvârșire importurile de carne de porc sau de alcool. Publicațiile sunt cenzurate, iar femeile trebuie să-și acopere fața. Mai mult, oficialii guvernamentali emit legi potrivit cărora sediile comerciale se închid pe durata slujbelor religioase. Toate aceste restricții sunt valabile doar în Arabia Saudită. Un sinonim pentru credința „Wahhabi” este „Salafi”.

Declarații precum: „ei urăsc libertatea americană” sau „ei doresc să distrugă America” nu satisfac cine știe ce, fiind prea vagi. Cu timpul, oamenii au început să identifice motive mai credibile. Trebuie căutat dincolo de suprafață, fiindcă ori toți teroriștii sunt nebuni și diabolici, ori există și motive mai realiste. Dacă cele trei teorii expuse mai sus ar fi fost adevărate, am fi ajuns la disperare, apoi la revoltă și, în ultimă instanță, iar la disperare.

Probabil că motivele cuprind lucruri pe care noi nu le înțelegem sau nici nu le cunoaștem. De exemplu, resentimentele, în special împotriva Statelor Unite, au luat amploare într-un context de care puțini americani au habar. Resentimentele nu sunt îndreptate cu precădere împotriva bunăstării ori puterii americane ca atare. Mai degrabă, populațiile Orientului Mijlociu sunt profund supărate de felul în care – spun ele – America se folosește de bogăție și de putere în relațiile cu alte state și culturi.

Percepțiile devin realități pentru cei care le susțin, iar oamenii lipsiți de experiență multi-culturală pot cu ușurință interpreta greșit atitudinea sau comportamentele cu care se confruntă. De exemplu, este bine știut că americanii au informații greșite privind Orientul Mijlociu. La rândul său, majoritatea indivizilor din Orientul Mijlociu ar putea deveni profund interesată față de politica americanilor, dar de fapt știe prea puține despre societățile occidentale. Fiecare parte are concepții absolut greșite vizavi de cealaltă.

O barieră imensă o constituie limba. Dacă acceptăm ca premisă că fiecare popor se exprimă pe sine însuși mult mai precis și mai sincer în propria limbă, atunci ar trebui să fim sceptici în fața declarațiilor semnalate în cadrul conversațiilor cu străinii, „filtrate” apoi prin engleză sau prin alte limbi. Dar, din păcate, prea mulți dintre experții și reporterii noștri în Orientul Mijlociu nu vorbesc limbile locale. (Imaginați-vă cum ar fi un expert în problemele Statelor Unite care nu vorbește limba engleză.) Ca urmare, există într-adevăr limite serioase în ceea ce privește accesul la informație. De fapt, reporterii americani gravitează în jurul unor persoane cu

care pot comunica ușor, fără ca ei să reprezinte modul de gândire al majorității populației.

Sunt multe argumente de adus de o parte și de cealaltă a baricadei. Un lucru este însă sigur: bariera limbii reprezintă una dintre cauzele principale ale neînțelegerilor. În cei 40 de ani în care am ascultat discuții politice în arabă (stând între arabi care vorbeau între ei și nu cu mine), nu i-am auzit niciodată că și-ar fi exprimat vreun resentiment cu privire la ceva de origine americană, în afară de politica lor externă. În general, popoarele Orientului Mijlociu iau în seamă doar activitățile americane care le afectează în mod negativ viața. Gândiți-vă la explicațiile date de liderii teroriști și de ceilalți pe care noi i-am asociat mișcărilor teroriste. Nu trebuie să ignorăm ceea ce spun, dimpotrivă, să încercăm să le înțelegem declarațiile, aceasta neînsemnând că suntem de acord cu ele.

- Bin Laden: „Ne invadează pământul, îl ocupă și fură bunurile musulmanilor. Și când am opus rezistență ei au numit aceasta terorism... Ce simte America acum e ceva nesemnificativ față de ceea ce am simțit noi ani de-a rândul. Nația noastră «a gustat» această umilință și această degradare mai bine de 80 de ani”.*
- Muhammad Omar, liderul talibanilor: „America însăși a creat răul care o agresează acum... Statele Unite ar trebui să privească în urmă și să-și revizuiască politica”.
- Un purtător de cuvânt al „Frăției Musulmane” (Egipt): „Vrem să înțelegem: sunteți voi, americanii, în favoarea drepturilor și libertății omului? Sau acesta este un privilegiu numai al unora, iar al altora nu?”
- Ayatollah Sayyed Ali Khamenei, autoritatea religioasă din Iran: „Nu suntem nici de partea voastră, nici de partea teroriștilor... Ei (americanii) se așteaptă ca întreaga lume să-i ajute, deoarece așa le cer interesele. Dar le pasă vreodată de

* Puțini americani mai știu ce s-a întâmplat în anul 1920. (Vezi capitolul 12)

interesele celorlalți? Acestea sunt elementele care fac America atât de detestată în lume”.

Niciuna dintre aceste declarații nu conține amenințări ale vreunei mișcări sau facțiuni care și-ar fi propus în felul acesta să cucerească Statele Unite, să le forțeze să-și schimbe societatea, impunându-și propriile puncte de vedere. Din câte știu eu, nici nu au existat asemenea declarații. Atacurile din septembrie nu au avut ca țintă Statuia Libertății, o catedrală sau un stadion de baseball, ci structuri care simbolizează puterea economică și militară a Statelor Unite.

Cum răspund americanii la acest tip de critică? Indignarea justificată este firească, dar nu foarte eficientă pe termen lung. Devine necesar să studiem afirmațiile teroriştilor și să încercăm să înțelegem contextul în care au apărut. Nu este confortabil să căutăm cunoștințe pe care de obicei nu le deținem. Cum pot fi asemenea acte prevenite dacă *adevăratele motive* ale producerii lor sunt lăsate nedescoperite sau, și mai rău, ignorate? După părerea mea, unul dintre cele mai tragice aspecte ale acestei traume a fost acela că mii de familii sunt îndoliate pentru totdeauna, și nu știu de ce li s-a întâmplat aceasta. Poate că această lucrare le va ajuta.

Cartea de față furnizează informații de bază care pot duce la creșterea conștiinței apartenenței la un anumit tip de cultură. Dar cartea a fost scrisă cu mulți ani înainte ca terorismul mondial să capete asemenea proporții, fiind concepută, în primul rând, ca un ghid la îndemâna occidentalilor și, în special, a americanilor. Pentru a spori relevanța cărții în situația actuală și pentru a-i lărgi audiența, sunt semnalate aici câteva idei fundamentale care, credem că trebuie luate în considerație când popoarele lumii trebuie să decidă cum să trateze amenințările ce apar. Scopul autorului este acela de a prezenta ceea ce crede că sunt fapte obiective și nu să impună o recomandare sau să sugereze niște soluții specifice.

- Majoritatea musulmanilor nu aprobă acțiunile grupărilor teroriste. De fapt, ei sunt îngroziți. Decizia de a trece la

terorism a fost răspunsul unui grup anume, ghidat în rău de o mentalitate religioasă greșită. În niciun caz terorismul nu este susținut de doctrinele religiei islamice, care întotdeauna a pus accent pe relațiile interumane și dreptatea socială (există multe materiale documentare cu privire la acest subiect, unele disponibile chiar și pe Internet).

- Membrii grupării Al-Qaeda s-au deghizat chiar și în imigranți, atrăgându-și deci avantajele reputației deosebite pe care imigranții din Orientul Mijlociu și-au câștigat-o. Aceștia sunt cunoscuți ca fiind harnici și familisti. Teroriștii i-au trădat însă. Ei au pozat în imigranți care voiau să se bucure de binefacerile Occidentului, dar chiar de la început au avut cu totul alte gânduri.
- Majoritatea musulmanilor nu doresc să schimbe cultura occidentalilor (sau a popoarelor nonmusulmane). Ei nici nu vor ca valorile occidentale să pătrundă în propriile societăți. Dacă viețile lor nu sunt afectate, musulmanilor și popoarelor Orientului Mijlociu în general nu le pasă cum trăiesc occidentalii și toți ceilalți. Majoritatea lor nu resping prosperitatea și libertatea Occidentului; de fapt milioane de oameni au emigrat în Vest tocmai pentru că îi admiră multe dintre valorile sociale și doresc să participe astfel la viața occidentală. Ei doresc să-și vadă copiii crescând liber, profitând de această șansă.
- Nu trebuie să permitem niciunui cult să reprezinte o întreagă religie. Atentatele cu bombă asupra clinicilor de avorturi nu sunt justificate de credința creștină. Violența sectantă din Irlanda nu reprezintă esența protestantismului sau catolicismului.
- Musulmanii, arabii și alte popoare din Orientul Mijlociu nu-i condamnă pe americani ca indivizi. În opinia lor, bună sau rea, nu toți oamenii din America sunt vinovați deoarece, în general, ei nu cunosc politica guvernului. Mulți consideră că americanii nu sunt informați suficient asupra propriei